

Kommunala utmaningar och möjligheter i vattenarbetet - aktuellt från SKR

Per Tholander, vattenstrateg
Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad
Sveriges Kommuner och Regioner

Pågående lagstiftningsarbete i EU

Revidering av avloppsdirektivet

- Utökning av direktivets tillämpningsområde, tex mindre tätorter, mikroföroreningar, energianvändning m.m.

SKR styrelseyttrande jan 2023:

- Flexibilitet som tillåter hänsyn till svenska förutsättningar
- Undantag för utbyggnad av redan högeffektiva reningsverk
- Uppströmsperspektiv och förorenaren betalar (producentansvar)
- Inte omfatta små avlopp i Sverige

Pågående lagstiftningsarbete i EU

[Ändringar i ramdirektivet för vatten, grundvattendirektivet och prioämnesdirektivet](#)

- Uppdatering av förteckningarna över ämnen som behöver kontrolleras i yt- och grundvatten
- 25 nya ämnen och ämnesgrupper utöver dagens 53
- förbättra och effektivisera övervakning, rapportering och riskhantering

Pågående lagstiftningsarbete i EU

[Ny förordning om restaurering av natur](#)

- mål och skyldigheter för medlemsstaterna rörande restaurering av ekosystem, tex ökad stadsgrönska och restaurering av vattendrag

SKR [styrelseyttrande](#) okt 2022:

- Betydande påverkan på rådighet över mark och vatten
- Negativ inverkan på det kommunala planansvaret och självstyret
- Förslagen om stadsgrönska kan visa sig praktiskt ogenomförbara, nyttan avseende biologisk mångfald är oklar då krav på grönytornas kvalitet saknas

Pågående lagstiftningsarbete i EU

[Nytt direktiv om övervakning av markhälsa och resiliens](#)

- God markhälsa i hela EU till år 2050
- Nationella markdistrikt och övervakningssystem för markhälsa
- Identifiera alla förorenade områden och att utföra riskbedömningar och åtgärder

Pågående lagstiftningsarbete i EU

Förslag till förbud mot användning av PFAS

- Förslag från KEMI och myndigheter i fyra andra EU-länder, feb 2023
- Behandlas hos europeiska kemikaliemyndigheten (ECHA)
- Skickas sedan vidare till EU-kommissionen för ev. lagförslag

Förbud mot försäljning av mikroplaster och kemiska produkter med avsiktligt tillsatta mikroplaster

- Tillägg till REACH-förordningen antaget sep 2023
- Träder i kraft vid olika tidpunkter
- Omfattar bl.a. granulat i konstgräsplaner, kosmetika, målarfärg m.m.

Kommande lagstiftning i Sverige

[Genomförande av EUs nya dricksvattendirektiv](#)

- Lagrådsremiss, sep 2023
- Riskbaserad metod för dricksvattensäkerhet
- Bemyndigande om föreskrifter om kommuners skyldighet att lämna uppgifter om risker i tillrinningsområden och anläggningar
- Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram föreslås även omfatta dricksvattenåtgärder
- Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2024

Kommande lagstiftning i Sverige

Genomförande av EU-direktiven CER och NIS 2

- Utredning pågår, redovisas feb 2024
- CER: motståndskraft och incidentrapportering i samhällsviktiga verksamheter
- NIS2: säkerhet i nätverk och informationssystem
- Viktigt för t.ex. kommunala VA-verksamheten

Pågående statliga utredningar

Vattenfrågor vid planläggning och byggande

- förenkla och förtydliga genomslag av MKN vid planläggning och tillsyn enligt PBL
- Underlätta kommunernas tillämpning
- Ge kommunerna verktyg för hållbar dagvattenhantering
- Redovisas i nov 2023

Pågående statliga utredningar

Ökad beredskap för att säkerställa en robust och kontinuerlig leverans av vattentjänster

- Stärka förmågan att leverera vattentjänster vid händelse av kris, höjd beredskap och krig samt utifrån ett förändrat klimat
- Se över aktörers uppgifter och ansvarsfördelning
- Klarlägga behovet av bl.a. planering, förberedelseåtgärder och försörjningsberedskap
- Redovisas i nov 2024

Kommunala utmaningar i vattenarbetet

- **Anpassning till ett klimat i förändring**
 - Översvämningsrisker
 - Vattenbrist
 - Kommunerna har inte full rådighet, påverkar den kommunala planeringen
 - Kommunerna behöver bättre verktyg att genomföra åtgärder
 - Samordning av statliga myndigheter och kostnadsfria planeringsunderlag
 - Mer statlig finansiering
 - Kommunerna har olika geografiska och ekonomiska förutsättningar

Kommunala utmaningar i vattenarbetet

- **Underhåll och utveckling av VA-systemen**
 - Stort investeringsbehov kopplat till underhåll och klimatanpassning
 - Inga statliga subventioner som på 60-70-talen
 - Nya krav från EU, t.ex. avloppsdirektivet och dricksvattendirektivet
 - Kommunerna har olika förutsättningar

Kommunala utmaningar i vattenarbetet

- **Vattenförvaltningen och genomförande av vattenmyndigheternas åtgärdsprogram**
 - Ett stort ansvar har lagts över på kommunerna
 - Tillsyn, planering, dricksvattenskydd
 - Ofinansierat arbete, finansieringsprincipen har inte följts
 - Otydliga åtgärdsprogram och samordning saknas
 - Påverkar den kommunala planeringen, ökad utredningsbörda

Kommunala utmaningar i vattenarbetet

- **Krisberedskap och civilt försvar**
 - Försämrat säkerhetspolitiskt läge
 - Ny inriktning för totalförsvaret
 - Kommunerna ansvarar för bl.a. dricksvatten och avloppsrening
 - Kartlägga, analysera och vidta åtgärder
 - Nya EU-krav samhällsviktig verksamhet och IT-säkerhet (CER och NIS2)

Möjligheter i vattenarbetet

- **Strategisk vattenplanering**
 - Ger överblick, långsiktighet, grund för prioritering
 - Bättre planeringsförutsättningar
 - Ökat samarbete och samsyn inom organisationen
 - Åtgärd 1 ger möjlighet att utveckla arbetet
- **Samarbete och samverkan inom avrinningsområden**
 - Kommun, markägare, näringsliv, staten
 - Lokalt engagemang
 - Vattenråd, vattenvårdsförbund
 - Helhetssyn i vattenplaneringen
 - Rätt insats på rätt plats, med största möjliga nytta.

Möjligheter i vattenarbetet

- **Samverkan kring kompetensförsörjning**
 - Olika geografiska och ekonomiska förutsättningar
 - Avtalssamverkan kan vara en möjlighet
 - Från och med den 1 juli 2018 finns det en generell rätt till kommunal avtalssamverkan i kommunallagen
 - Goda erfarenheter finns från tex livsmedelskontrollen i Värmland

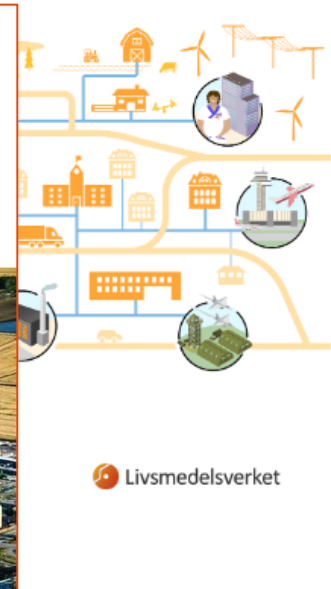
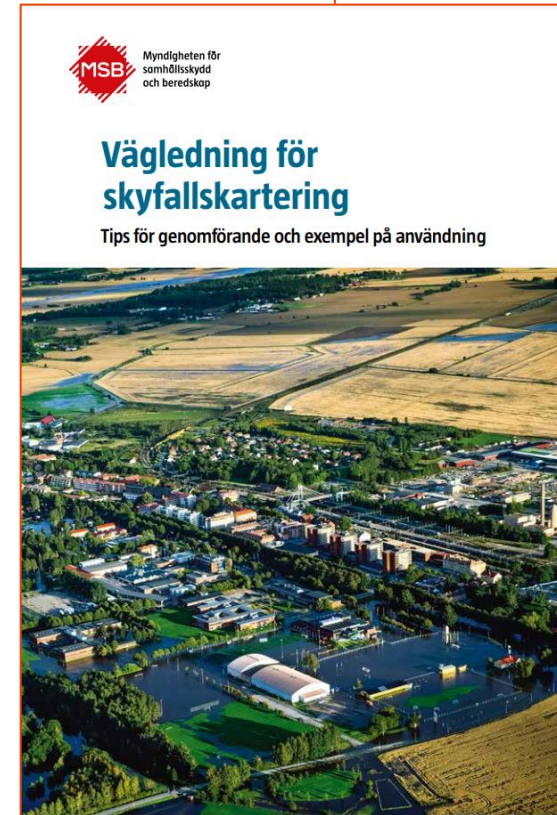
Möjligheter i vattenarbetet

- Mångfunktionellt arbetssätt
 - Helhetssyn i vattenplaneringen, se vattnet som en resurs
 - Koppla ihop så många nyttor som möjligt
 - Vattentillgång, översvämningsrisker, vattenkvalitet, klimatpåverkan, biologisk mångfald, rekreation, besöksnäring
 - Avrinningsområdesperspektivet och samverkan
 - Naturbaserade lösningar

Möjligheter i vattenarbetet

- Vägledning från nationella myndigheter, tex:
 - Livsmedelsverkets handböcker
 - MSBs vägledning om skyfallskartering
- Ta del av de bidrag som finns
 - LONA, LOVA, fiskevårdsbidrag
 - Statsbidrag till förebyggande åtgärder mot naturolyckor
 - EU-medel

Handbok i krisberedskap och
civilt försvar för dricksvatten

Möjligheter i vattenarbetet

- Dela material, erfarenheter och arbetssätt
 - Mycket bra finns redan gjort
 - Behöver ofta inte börja från början
 - Ta del av goda exempel
 - SKRs konferenser, nätverk och experter
 - Ge gärna inspel på vad SKR bör prioritera i vattenarbetet

per.tholander@skr.se

08-452 72 58

www.skr.se